

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України 24 квітня 2024 року № 578

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Ван Лілі, 1989 року народження, громадянка Китайської народної республіки, освіта вища: закінчила у 2014 році Харбінський педагогічний університет за спеціальністю Філологія (російська мова), диплом магістра № 102311201402000693, працює методистом у міжнародному відділі університету міста Менцзи, провінції Юньнань, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Філологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Міністерства освіти і науки України, Харків, від «30» жовтня 2024 року № 0114-1/440, у складі:

голови разової спеціалізованої вченої ради — Євгенії Чекаревої, доктора філологічних наук, доцента, професора кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології, декана філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

офіційних рецензентів: Ірини Шевченко, доктора філологічних наук, професора, завідувача кафедри ділової іноземної мови та перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; Марії Бобро, кандидата філологічних наук, доцента, доцента кафедри загального та прикладного мовознавства філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

офіційних опонентів: Тетяни Космеди, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри романських мов і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця); Ольги Радчук, доктора філологічних наук, професора, професора кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди; на засіданні «19» грудня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 — Гуманітарні науки ВАН Лілі на підставі публічного захисту дисертації «Національно-культурна специфіка вербалізації аксіологічного концепту в лінгвокультурі» за спеціальністю 035 — Філологія. Дисертацію виконано у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, Міністерства освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник — Олена Чернцова, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису (наводиться аналіз дисертації щодо дотримання вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувачка має 6 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 стаття у міжнародному періодичному науковому виданні, 3 статті у наукових фахових виданнях України (зазначити наукові публікації):

1. Ван Лілі Внутрішня форма слів-репрезентантів концепту *Лінь* в російській мові (на тлі зіставлення з китайськими ієрогліфами). *Мова: науково-теоретичний часопис з мовознавства*. 2021. № 35. С. 61–68.

2. Ван Лілі Концептуальна семантика прикметника *ленивий* і стереотипний образ лінивої людини (за даними Національного корпусу російської мови). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. Вип. 92. 2023. С. 64–69.

3. Ван Лілі Аксіологічний концепт ЛНЬ як об'єкт лінгвістики та психології. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. Вип. 94. 2024. С. 49–56.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Офіційний опонент Тетяна Анатоліївна Космеда, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романських мов і світової літератури Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця), наголосила на тому, що наукова новизна дисертації Ван Лілі полягає в моделюванні новаторської авторської дослідницької методики загалом із почерговим мотивованим використанням системи різних методів; демонстрації релевантності актуалізованих наукових методів на матеріалі російської та китайської мов; визначенні національно-культурної специфіки російського концепту *Лінь* порівняно з китайським, зокрема й у фокусі лінгвоаксіології; обраному дослідницькому об'єкті та предметі, що ще не був усебічно вивчений у задекларованих аспектах; характеристиці широкого діапазону контекстних значень, не зафіксованих на сьогодні в тлумачних словниках. Т. А. Космеда висловила низку зауважень та поставила питання: зауваження стосується узагальнення інформації про застосовані методи, оскільки їх насправді більше, ніж указує докторантка, що збільшує вагомість праці. У дисертації значну увагу приділено аналізу асоціативних експериментів, які проводять інші вчені, зокрема Є. Хомчак. Виникло питання, для чого знадобилися результати чужого асоціативного експерименту? Чи не виникала ідея провести власний експеримент? У Вступі слід було більш докладно схарактеризувати використані лексикографічні джерела, оскільки залучений лексикографічний матеріал надзвичайно презентативний. Слід було точніше сформулювати предмет роботи. Виникло питання, як потрактовано терміноодиницю «оцінювальний (аксіологічний) концепт»? Дисертаційна робота повною мірою відповідає спеціальності 035 — Філологія, галузі знань 03 — Гуманітарні науки та

вимогам до оформлення дисертацій, порядку присудження наукового ступеня доктора філософії, що затверджені Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) і постановою КМ України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ України № 341 від 21.03.2022 року), а її авторка Ван Лілі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії галузі знань 03 — Гуманітарні науки зі спеціальності 035 — Філологія.

Офіційний опонент Ольга Вячеславівна Радчук, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов імені професора Михайла Гетманця Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, наголосила на тому, що наукова новизна полягає в тому, що в дисертації уперше здійснено системне й комплексне вивчення концепту ЛННЬ у російській та китайській лінгвокультурах з урахуванням ментальної специфіки носіїв обох мов. Вагомим внеском здобувача є дидактична спрямованість роботи, що уможливорює використання проаналізованих матеріалів під час навчання російської мови китайської аудиторії. Компетентне використання автором загальнонаукових і спеціальних лінгвістичних методів, серед яких основний – *метод концептуального аналізу*, а також *аналіз словникових дефініцій* у поєднанні з *етимологічним аналізом* та інші, уможливило презентувати ґрунтовний опис смислової структури концепту ЛННЬ, показати актуалізацію аксіологічних смислів у порівняльному аспекті. Рецензована робота характеризується чіткістю викладення матеріалу, вдалим використанням термінологічного апарату, обґрунтованими власними спостереженнями, підкріпленими достатньою кількістю прикладів. О. В. Радчук висловила низку зауважень: підрозділ 4.3. містить надто детальний опис екстралінгвістичних чинників, що вплинули, як вважає дисертантка, на формування російського та китайського концептів. У цьому підрозділі екстралінгвістичне переважає над лінгвістичним. У Висновках роботи хотілось би бачити більш розгорнуту перспективу дослідження, пов'язану з компаративним дослідженням концептів у російській та китайській лінгвокультурах. Крім названих зауважень, О. В. Радчук вказала на деякі стилістичні та технічні огріхи. Дисертація Ван Лілі «Національно-культурна специфіка вербалізації аксіологічного концепту в лінгвокультурі» є самостійним, цілісним, виконаним на високому науковому рівні дослідженням. Визначена мета роботи досягнута й поставлені в ній завдання розв'язані, її головні результати мають важливе теоретичне й практичне значення. Публікації Ван Лілі у повному обсязі відбивають ідеї та результати дослідження. Кваліфікаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка заслуговує на

присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 — Гуманітарні науки за спеціальністю 035 — Філологія.

Офіційний рецензент Ірина Семенівна Шевченко, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зазначила, що наукова новизна роботи зумовлена тим, що вперше здійснений комплексний порівняльний семантико-когнітивний аналіз концепту ЛННЬ в російській та китайській лінгвокультурах, виявлено національно-культурну специфіку його репрезентації в російській та китайській мовах. У роботі визначені поняттєвий, ціннісний, образний складники російського та китайського концептів ЛННЬ, описаний історичний розвиток концепту як важливого соціально-культурного концепту-регулятиву аналізованих культур. Отримані результати є суттєвим внеском у розвиток порівняльної лінгвокультурології. У роботі вперше: змодельовано лінгвокультурний аксіологічний концепт ЛННЬ як єдність поняттєвого, оцінного і образного складників в російській картині світу порівняно з китайською; реконструйовано історичний розвиток концепту; виявлено етнокультурні стереотипні образи ледачої людини в російській картині світу порівняно з китайською; систематизовано когнітивно-семантичні ознаки прикметника-полісеманта — імені концепта. Вірогідність і обґрунтованість одержаних результатів засвідчує застосування новітніх методів аналізу, серед яких етимологічний і компонентний аналіз слів-репрезентантів для встановлення поняттєвого складника ЛНН, моделювання аксіологічно-образного складника концепту за даними фразеологізмів, лінгвокультурологічний аналіз образів казкових і літературних персонажів, опис сценарного фрейму ЛННЬ, порівняльний аналіз концепту в російській й китайській картинах світу. І. С. Шевченко вказала на деякі дискусійні положення та поставила питання: У першому, теоретичному розділі дисертації є підрозділ 1.6. «Концептуальна метафора як засіб створення мовної картини світу», присвячений теорії метафори, але у дослідницькому розділі немає спеціального підрозділу, у якому аналізуються та зіставляються метафори російської та китайської мов. Хотілось б дізнатись, як концепт ЛННЬ метафоризується у російській та китайській мовних картинах світу? У практичному розділі в ході аналізу прикметників-полісемантів на позначення концепту ЛННЬ в російській мовній картині світу виявлено три стереотипні уявлення про аналізований концепт, профільовані в різних доменах досвіду. Наскільки повно такий розподіл відповідає уявленням про ЛННЬ у китайській картині світу і чим можна пояснити вказану в роботі однозначну негативну оцінку концепту ЛННЬ в китайській лінгвокультурі порівняно з позитивною чи амбівалентною в російській? Авторка не вказала перспектив подальших досліджень у кінці останнього розділу. Дисертація «Національно-культурна специфіка вербалізації аксіологічного концепту в лінгвокультурі» повністю відповідає спеціальності 035 — Філологія, галузі знань 03 — Гуманітарні науки та вимогам до оформлення дисертацій, порядку присудження наукового ступеня доктора філософії згідно з Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) і

постанові КМ України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ України № 341 від 21.03.2022 року), а її авторка Ван Лілі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) у галузі знань 03 — Гуманітарні науки зі спеціальності 035 — Філологія.

Офіційний рецензент Марія Павлівна Бобро, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального та прикладного мовознавства філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зазначила, що наукова новизна полягає в тому, що в дисертації вперше було здійснено комплексний контрастивний семантико-когнітивний аналіз концепту ЛННЬ в російській та китайській лінгвокультурах, виявлено спільне і відмінне в репрезентації концепту в російській та китайській мовах. Крім того, вперше завдання концептуального аналізу досліджуваного феномена поєднуються з дидактичними завданнями викладання російської мови в китайській аудиторії. Визначення понятійного та оцінного ядра у змісті російського та китайського концептів, а також виявлення периферії, діахронійна мінливість якої в обох культурах зумовлена різними культурно-історичними чинниками, стало можливим завдяки використанню комплексу методологічних підходів, серед яких: моделювання історичного та сучасного смислових планів аналізованого концепту шляхом вивчення історії його слів-репрезентантів, лексико-семантичної та словотворчої парадигми й асоціативно-вербальної моделі; виявлення стереотипного образу ледачої людини шляхом лінгвокогнітивного аналізу концептуальної семантики прикметника *ленивый*, а також культурних моделей ліни в російській та китайській мовах; аналіз казок та творів художньої літератури для встановлення національно-культурної специфіки образу ледачої людини, соціальних і національних стереотипів, пов'язаних з лінню; розгляд лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників, що зумовили відповідні національно-специфічні ознаки російського та китайського концептів. М. П. Бобро зупинилася на деяких зауваженнях та дискусійних питаннях: непрозорими є деякі аргументи, які наводить автор, розглядаючи внутрішню форму й етимологічні зв'язки лексеми *лень*; у роботі не зазначені відмінності у семантиці лексем *лености* (лени) и *праздности*; виявлено певну хаотичність в характеристиці трьох типів концептуалізації лінощів; не вистачає узагальнення однієї з визначальних універсальних ознак аналізованого концепту, а це — «нестача чи повна відсутність руху», її врахування могло би більш повно пояснити зв'язки ознак типу лінивий — товстий/жирний. Рецензована наукова праця є оригінальним, самостійним, логічно завершеним науковим дослідженням з актуальної мовознавчої проблеми. Оформлення, зміст і структура роботи відповідають вимогам, що висуваються до наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Тема і матеріал дослідження, повнота його апробації, практичне значення та обґрунтованість зроблених висновків уможливають висновок, що рецензована дисертаційна робота повною мірою відповідає спеціальності 035 — Філологія, галузі знань 03 — Гуманітарні науки та вимогам до оформлення дисертацій, порядку присудження наукового

ступеня доктора філософії, що затверджені Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) і постановою КМ України від 12.01.2022 № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ України № 341 від 21.03.2022 року), а її авторка Ван Лілі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD галузі знань 03 — Гуманітарні науки зі спеціальності 035 — Філологія.

Голова разової спеціалізованої вченої ради Євгенія Сергіївна Чекарева, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри історії зарубіжної літератури і класичної філології, декан філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, звернула увагу на те, що результати роботи є цінними для подальшого розвитку порівняльної лінгвокультурології, та наголосила на тому, що дисертація Ван Лілі «Національно-культурна специфіка вербалізації аксіологічного концепту в лінгвокультурі» є самостійним та актуальним дослідженням та відповідає всім вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44) та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а Ван Лілі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 — Гуманітарні науки за спеціальністю 035 — Філологія.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Ван Лілі ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Євгенія ЧЕКАРЕВА